Cristina COJOCARI

MĂRCILE INTERACTIVE ȘI FUNCȚIILE LOR ÎN DIALOG

(ÎN BAZA PIESEI *PYGMALION* DE BERNARD SHAW)

Dialogul este o formă complexă de manifestare a limbii vorbite, având în structura sa particularităţi sintactice, lexico-semantice, fonetice şi fonologice. „Dialogul este forma prototipică de funcţionare a limbii în cadrul societăţii... Prin tradiţie, dialogul se opune monologului” [**Gramatica limbii române**, vol. II, 2005, p. 779]. Prin dialog se înţelege orice interacţiune verbală, faţă în faţă sau la distanţă în care factorii contextuali, situaţionali, gestuali, intonaţionali joacă un rol important, astfel realizându-se schimbul de informaţii şi de semnificaţii între persoane într-o situaţie socială dată [**Corpus de limbă română vorbită**, 2005, p. 15]. Comunicarea orală asigură schimbul direct de informaţii între indivizi, precum şi decodificarea unor sensuri care nu se conţin explicit în cuvintele din care este format enunţul.

Datorită faptului că în timpul dialogului participă două persoane, multe secvenţe comunicaţionale nu sunt la fel ca în monolog sau în textul narativ în proză, deoarece persoanele care conversează realizează un schimb de informaţii nu numai prin cuvinte, ci şi prin alte mijloace de expresie specifice dialogului, cum ar fi:

a) mijloace nonverbale (*gest, mimică, poziţia capului, plecăciune*);

b) mijloace paraverbale (*intonaţia, accentul, ritmul, pauzele, ezitarea – ăăăăă, îîîîî – oftatul* ş.a.m.d.).

Ultimele reprezintă efecte specifice oralităţii, deoarece ele se întâlnesc doar în comunicarea orală, în special, în dialog.

Mulţi autori de opere literare folosesc cu măiestrie dialogul, care totdeauna înviorează scrierea, o face mai an-

BDD-A20663 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:07 UTC)

trenantă, mai sugestivă. Este evident că dintre genurile care recurg la dialog pe primul loc se află cel dramatic. În sensul acesta, piesa *Pygmalion* de Bernard Shaw este una reprezentativă din punctul de vedere al prezenței mărcilor interactive și, în general, al elementelor oralității. Atestăm aici: ***mijloacele nonverbale și paraverbale, expresii frazeologice:*** *oh dont be silly / n-o mai face pe nebunul, I wonder where the devil / drăcia dracului*, fraza formată prin coordonare cu ***repetarea conjuncției copulative*** **and / și** (*I'm a good girl and I never affered to say a word to him, and I don't care / sunt o fată bună și nu m-am agățat de el, și nu-i sunt datoare cu nimic)*, precum și alte mijloace.

Pe lângă mijloacele lexicale obișnuite care servesc la transmiterea de informații, există în orice dialog elemente cu funcția de reglare a spațiului interactiv. Printre acestea se numără diverse ***particule*** (*yes, of course, good, you know / păi, bun, da, evident, știi?, ei!, vasăzică, salut!* etc.), ***locuțiuni*** *(at first, about at / nici vorbă, după părerea mea, eu aș zice* etc.), ***îmbinări libere – sintagme, propoziții*** sau ***fraze*** (*I want to say, so it isn't / nu-i așa? dacă tot veni vorba, vreau să zic* etc.). Dat fiind faptul că nu aspectul fonetico-sintactic, ci utilizarea lor propriu-zisă în situația de interlocuție este definitorie pentru aceste mijloace lingvistice, ele au fost denumite prin sintagma „mărci interactive" [Merlan Aurelia, 2000, p. 92-104].

Mărcile interactive sunt urmele lăsate în discurs de activitatea dialogică a interlocutorilor, tipologia lor fiind destul de variată. De exemplu, se pot distinge:

- **mărci de structurare a discursului ;**
- **mărci ale funcției fatice sau de contact;**
- **mărci ale rândului la cuvânt;**
- **mărci ale ezitării**;
- **mărci ale corectării;**
- **modalizatori / nuanțatori** [Apud: Merlan Aurelia, 2000, p. 92].

Mărcile de structurare a discursului în interacțiune sunt cuvinte, locuțiuni sau frazeologisme care semnalează structurarea discursului de către locutor. Se pot distinge în piesa *Pygmalion* mai multe tipuri, pentru care traducătorul a găsit echivalente românești, și anume:

1. **Mărci de deschidere a dialogului**: ***formule de salut*** (*good morning, how do you do, good day, good afternoon, good evening, hi, hello / bună dimineața, bună ziua, bună seara, bună, sărut mâna, salut); **formule apelative*** (*Mr, Mrs, sorry / nu vă supărați, mă scuzați, permiteți-mi să..., să trăiți!* etc.) adesea combinate cu formulele de salut: „Să trăiți, domn profesor!", „Sorry, Miss".

2. Mărci de menținere a dialogului: esențială pentru menținerea dialogului este introducerea unei teme de discurs și / sau corelarea ulterioară a acesteia cu

BDD-A20663 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:07 UTC)

o altă temă. Intenția de introducere a unei teme în limba engleză este semnalată de mijloace verbale de tipul: *well, we'll see,* în română – *bun, bine, așadar, să trecem la chestiune*: „Well. What did you say?" „Bun. Deci ce ați spus?".

3. Mărci de închidere a dialogului: ***formule de rămas-bun*** *(good bye!, have a nice day! / la revedere, salut!, o zi bună!*), ***formule de mulțumire*** (*thank / mulțumesc), **mărci ale separării conflictuale** (go out!, it's enough! / gata!, afară!, am terminat!, până aici!)*, ***reluarea în ecou*** a intervenției precedente (*– Are you agree? / – Yes, I'm agree with...* / *– De acord? / – De acord*), ***locuțiuni adverbiale*** (*at first, when / înainte de toate, apoi, în primul rând, în sfârșit).*

Foarte importante pentru dialog sunt **mărcile fatice**, care presupun un principiu de cooperare dintre locutor și interlocutor, adică atunci când în cadrul dialogului unul dintre locutori vorbește, celălalt, de regulă, dă niște semne „de contact", de înțelegere, afirmând (*oh, yes / da, da*), mirându-se, arătând surprinderea sau având o altă reacție, înțeleasă de cel care vorbește. Printre acestea se mai numără: ***interjecțiile*** (*ei! aha!, hei!, măi!, bre!), **vocative nominale și pronominale,*** cu variante mai mult sau mai puțin familiare și afective (*băieți!, puiule!, hei tu!*), ***verbe*** urmate de un vocativ (*are you hearing, Mrs? / auziți, domnu?*), ***mijloace verbale orientate spre reglarea contactului***, cum sunt formulele de salut de tipul: *what pleasure!, how are you?, I'm glad to see you! / ce plăcere!, ce mai faceți?, încântat să vă revăd!;* ***mărci de stimulare a interlocutorului*** (*of course, surely, yes, obviously, I suppose, I think too, oneself / de acord, sigur, evident, da, bineînțeles, cred și eu!, chiar?!, așa-așa?, nici vorbă!, mhm, ahă, a-ha*). Spre deosebire de limba română, în engleză nu sunt acceptate răspunsurile scurte de tipul „Yes" și „No" – „da", „nu", deoarece acestea nu dau un răspuns complet. Se utilizează, de regulă: *No, it isn't / Nu, nu este*; *Yes, of course / Desigur, bineînțeles*.

Pentru a exprima ezitarea, ca mărci dialogale apar ***pauzele goale, pauzele pline, repetițiile, lungirea sunetelor***, anumite **adverbe** *(well, like / așa, bine*), ***conjuncții*** (*then, but / deci, dar), **interjecții*** și ***verbe.*** De asemenea, semnale ale ezitării sunt, în plus, tușitul, oftatul, chiar râsul, diferite gesturi (frământatul mâinilor, scărpinatul în cap sau pe nas, mâzgâlitul pe hârtie).

Exprimarea orală abundă în **elemente cu rol modalizator**, mărci ale implicării afective, emoționale a locutorului și a atitudinii subiective a acestuia. Reacțiile emoționale se manifestă cu predilecție prin ***interjecții și locuțiuni interjecționale***, care exprimă***: uimire*** (*oh my God! / ha! ei!, zău?, Doamne!, ha!*), ***indignare*** (*oh do!; do, please! / ei, poftim!, hm?!), **surpriză** (a! / ei?!), **satisfacție** (ooo! / ah!), **dezaprobare** (the deuce! / la naiba!*), ***compasiune*** (*poor! / săracul!, bietul!*) etc.

Inventarierea mărcilor interactive și determinarea rolului jucat de ele în dialog pune în lumină două aspecte importante. Primul este faptul că româna manifestă tendința spre diversificarea mijloacelor de exprimare a „efectelor pragmatice", cele mai expresive elemente fiind întâlnite în limbajul popular și familiar. Utilizarea acestora în limba engleză este considerată neliterară, or Ber-

BDD-A20663 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:07 UTC)

nard Shaw intenționa să scoată în evidență anume limbajul stâlcit și neliterar al eroinei sale, dar și comentariile făcute de profesorul Higgins, care, până la urmă, modelează vorbirea domnișoarei Eliza exact așa cum sculptorul antic a modelat-o pe frumoasa Galateea.

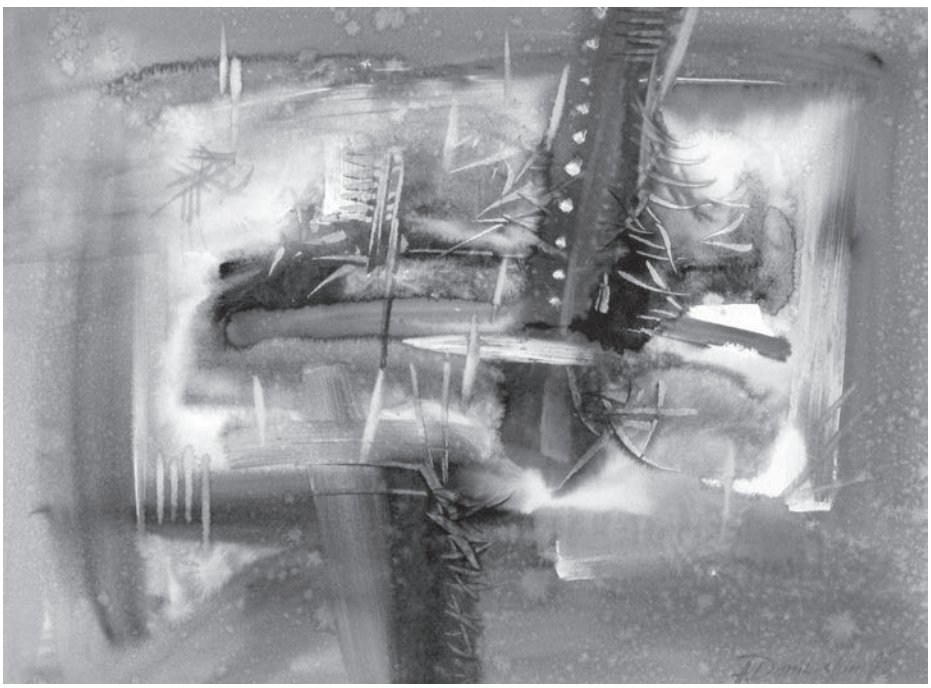
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. *Corpus de limbă română vorbită actuală*. Coordonator: *Luminița Hoarță Cărăușu*, Iași, Editura Tehnică și Didactică CERMI, 2005.

2. *Gramatica limbii române*. Vol. II. Enunțul, București, Editura Academiei Române, 2005.

3. Merlan Aurelia, *Mărcile interactive și funcțiile lor în dialog*, în: *Limba română vorbită în Moldova istorică*. Vol. I. / *Klaus Bochmann, Vasile Dumbravă*, Lepzig, 2002, p. 92-105.

Conducător șt., dr. hab.,
conf. univ. Irina CONDREA

Gestație III (acuarelă)

BDD-A20663 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:57:07 UTC)